

Nr 8.

Ankom till Riksdagens kansli den 17 februari 1911 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t om åvägbringande af utredning m. m. i fråga om en ny kyrkoförfattning.

Uti en inom Första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 1, har herr *K. J. Ekman* hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, om och i hvilken form ett mera aktivt deltagande och ett förökadt inflytande på det kyrkliga området skulle kunna beredas åt kyrkans lekmannamedlemmar, och att vid sådan utredning särskildt måtte tagas i öfvervägande, huruvida icke nämnda syfte säkrast kan vinnas genom en fullständigare tillämpning af synodal-författningens grundsatser; samt att i följd häraf, om utredningen därtill föranleder, åtgärder måtte vidtagas för utarbetande af en ny fullständig kyrkoförfattning att träda i stället för 1686 års kyrkolag.

Beträffande den af motionären till stöd för berörda hemställan afgifna motivering får utskottet hänvisa till motionen.

Vid 1885 års riksdag yrkades i en inom Andra kammaren af herr Sigfrid Wieselgren väckt motion med liknande motivering, som förekom i den af honom vid 1908 års kyrkomöte afgifna, af motionären åberopade motionen, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag

*Utskottets
yttrande.*

till ny, på basis af det förenade konsistorial- och synodalsystemet hvilande författning för svenska evangelisk-lutherska statskyrkan.

Med anledning häraf anförde lagutskottet vid nämnda riksdag följande:

»Det synes utskottet, som motionären mera lämnat ett i stora konturdrag, men ock därför i något obestämda former tecknad utkast till en ny, på förening af konsistorial- och synodalsystemet byggd organisation af den svenska evangelisk-lutherska kyrkan, än ett förslag, ägnadt att läggas till grund för en Riksdagens skrifvelse till Konungen i ämnet.

En dylik skrifvelse i en så stor, omfattande och svårlöst organisationsfråga, som en omgestaltning af hela kyrkoförfattningen ju måste innebära, borde emellertid, enligt utskottets tanke, därest densamma skulle för frågans lösning äga någon verklig betydelse, innefatta en framställning af bestämda, ej för allmänt angifna hufvudgrunder, på hvilka omorganisationen borde enligt Riksdagens mening byggas. I sådant hänseende innebär motionärens skrifvelseförslag allenast, att den nya kyrkoförfattningen skulle »hvila på basis af det förenade konsistorial- och synodalsystemet». Motionären har visserligen uti motiveringen för sin del något närmare utfört, huru han tänkt sig den nya organisationens hufvuddrag, men planen torde vara alltför stor och omfattande för att Riksdagen, innan Kungl. Maj:t ännu till slutlig pröfning företagit de af den för revision af 1686 års kyrkolag i nåder förordnade kommitté under den 2 oktober 1873 afgifna förslag till kyrkolag och kyrkostadgar, lämpligen skulle kunna inlåta sig i pröfning af samma plan.

De nödiga förändringarna i den svenska kyrkans organisation hafva, enligt hvad erfarenheten hittills gifvit vid handen, lättast låtit sig genomföras, när man icke tagit före alltför mycket på en gång; och vid dessa partiella, men därför dock ofta mycket genomgripande förändringar — utskottet erinrar särskildt om den nya lagen angående tillsättning af prästerliga tjänster — har nämnda kommittébetänkande, om det ock icke ens i hufvudgrunderna alltid följts, dock tjänat till en välkommen öfversikts- och utgångspunkt.

Det är på den sålunda redan med framgång beträdda väg, som utskottet för sin del finner, att arbetet å de nödiga organisativa förändringarna i den svenska kyrkoförfattningen bör fullföljas, och såsom ett bland de främsta föremålen för detta arbete torde kunna uppställas omorganisationen af domkapiteln, af hvilken frågas lösning åtskilliga andra för kyrkan och dess författning viktiga frågor torde vara beroende.»

På grund häraf hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda någon Riksdagens vidare åtgärd.

Denna utskottets hemställan bifölls af Riksdagens båda kamrar, af den Första utan debatt.

Såsom motionären erinrat, har sedermera 1908 års kyrkomöte — på hemställan af bland andra likaledes herr Sigfrid Wieselgren — i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhållit, att utredning måtte verkställas i det af motionären nu påyrkade afseendet, dock att i berörda hemställan ingenting upptogs därom, att åtgärder borde vidtagas för utarbetande af ny kyrkoförfattning. På sätt i den af motionären omnämnda, af honom vid 1909 års riksdag väckta motionen anmärktes, utgick därvid kyrkomötet från den förutsättningen, att för närvarande gällande bestämmelser angående rätt till utträde ur kyrkan fortfarande tillämpades. Emellertid har, såsom äfven af motionären framhållits, Riksdagen sedermera år 1909 i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, under hvilka villkor det må kunna tillåtas medlem af svenska kyrkan att, äfven utan uppgifven afsikt att öfvergå till annat trossamfund, utträda ur kyrkan, äfvensom huru gällande lagstiftning lämpligast må kunna ändras därhän, att främmande trosbekännare och de, som anmält sig till utträde ur kyrkan, ej på grund däraf uteslutas från rätt att deltaga i afgörandet af frågor, som icke prövas vara af beskaffenhet att böra allenast af kyrkans medlemmar handläggas, samt låta utarbета och för Riksdagen framlägga de förslag, som af denna utredning kunna föranledas.

Med fullt erkännande af vikten och betydelsen däraf, att lekmanneelementets inflytande på det kyrkliga området ökas, finner dock utskottet det af motionären för realiserande af detta önskningsmål framställda förslag lida af väsentligen samma brister, som lagutskottet vid 1885 års riksdag fann vidlåda berörda då af herr Wieselgren framställda förslag. En ytterligare anledning att nu icke biträda motionärens förslag, hvars närmare innebörd och verkningar icke heller utskottet kunnat öfverblicka, finner utskottet i ofvanberörda af 1909 års Riksdag aflåtna skrifvelse med anhållan om utredning angående villkoren för en vidgad rätt att utträda ur kyrkan. Enligt utskottets uppfattning lär det nämligen icke utan synnerlig svårighet låta sig göra att, innan klarhet vunnits såväl i detta afseende som beträffande kyrkans därmed nära sammanhängande ställning för öfrigt till staten och kommunen samt dess organ, upptaga den af motionären väckta frågan till ett så ingående bedömande som nu af honom ifrågasättes.

Hvad i öfrigt angår motionärens yrkande på åtgärder för utarbetande af en ny fullständig kyrkoförfattning att träda i stället för 1686 års kyrkolag, finner utskottet, lika med lagutskottet vid såväl 1885 som 1908 års riksdagar, det fortfarande ändamålsenligare att härutinnan fortgå på

de partiella reformernas väg, hvilken särskildt under de senaste åren ledt till synnerligen betydelsefulla resultat.

På grund af hvad utskottet sålunda anför, hemställer utskottet,

att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 februari 1911.

På lagutskottets vägnar:

ERNST HÅKANSON.

Reservation:

Herrar *Håkanson, Gustaf Andersson, af Ekenstam, Lorentz Petersson, Trana, von Baumgarten* och *Rogberg* hafva anför, följande:

»Det må medgifvas, att en blifvande lagstiftning om rätt för medlem af svenska kyrkan att äfven utan uppgifven afsikt att öfvergå till annat trossamfund utträda ur kyrkan kommer att medföra förändringar på det kyrkliga området, men dessa förändringar kunna icke blifva så betydande, att man af hänsyn till dem bör låta anstå med åtgärder i motionens syfte. Skulle jämlikt Andra kammarens vid 1909 års Riksdag uttalade önskan utredning åvägabringas i frågan om och på hvad sätt det nuvarande sambandet mellan kyrkan och staten lämpligen kunde blifva upplöst, synes det dock säkert, att utredningen därutinnan icke kan leda till fullständig skilsmässa mellan stat och kyrka. Härför är gemensamheten mellan stat och kyrka, uppkommen under en månghundraårig utveckling, allt för omfattande. En fullständig upplösning af förbindelsen mellan stat och kyrka kan för öfrigt ens knappast vara afsedd, då Riksdagen sedermera, nämligen sistlidet år, antagit prästvalslagen, lagen om reglering af prästerskapets löner m. m., hvilka lagar tydligen äro ämnade för lång tid framåt.

Den förändring, hvarom motionären hemställt, går ut på att bereda

kyrkans lekmannamedlemmar ett mera aktivt deltagande och ett förökadt inflytande på det kyrkliga området. Det är desto mera skäl att utan dröjsmål verkställa undersökning, huruvida en dylik förändring icke är af behovet påkallad, som inom det borgerliga samhället själfstyrelse och själfverksamhet är fullständigt genomförd. Om en kommande utredning tydliggör behöfligheten af en ökning i lekmanainflytandet, blifva också, såsom motionären framhållit, åtgärder för utarbetning af en ny kyrkoförfattning att träda i stället för 1686 års lag nödiga. Då frågan om kyrkoförfattningen blott är en del af lagstiftningen på religionens område, blir också denna reform endast partiell och således i sak endast en fortgång på den väg, Riksdagen hittills följt inom förevarande område.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställes,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtta låta verkställa utredning, om och i hvilken form ett mera aktivt deltagande och ett förökadt inflytande på det kyrkliga området skulle kunna beredas åt kyrkans lekmannamedlemmar, samt att i sådant syfte, om utredningen därtill föranleder, åtgärder måtte vidtagas för utarbetande af en ny, fullständig kyrkoförfattning att träda i stället för 1686 års kyrkolag.»

Herrar *Bergendahl*, *Gezelius*, *Pettersson* från Södertälje och *Jansson* i Edsbäcken hafva anhållit få antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.